

Правовий захист та інтеграція в українське суспільство ромської національної меншини

Загальновизнаний факт: ставлення влади до проблем національних меншин є яскравим індикатором цивілізованості держави і суспільства. У багатьох країнах поряд із державницькими націями проживають національні меншини, тобто представники інших етносів, що не мають своїх національно-державних чи національно-територіальних утворень. Національні меншини цих держав також як і в Україні, історично є невід'ємною частиною суспільства і збагачують його своєю працею, самобутністю та культурою. Тому забезпечення їхніх прав є однією з основ громадянської злагоди в суспільстві.

Європою приділяється значна увага питанням захисту прав, свобод національних меншин, зокрема, інтеграції в суспільне життя ромської національної меншини.

На відміну від більшості національних меншин роми не мають власної державності. Ромська національна меншина – друга за чисельністю національна меншина, яка зазнала геноциду під час Другої світової війни. Дискримінація ромів у деяких державах Європи спричинила послаблення їх інтегрованості. Все це призвело до того, що ромська національна меншина є найбільш соціально вразливою національною меншиною в Європі.

В ст. 24 Конституції України передбачено, що «... не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками...».

В Україні інтеграція ромів є одним із соціально значущих питань. Роми в Україні мають проблеми, подібні до представників цього етносу в інших країнах Європи. Обмежений доступ до освіти, послуг охорони здоров'я та інших життєво важливих послуг, низький загальний освітній рівень, високі показники безробіття, неприйнятні житлово-комунальні умови у більшості місць компактного поселення ромів, погані загальні показники стану здоров'я, дискримінація та упереджене ставлення у щоденному житті та загальне виключення із суспільства є основними характеристиками їхнього життя.

Практика свідчить, що роми майже завжди відносились до тих спільнот, які найменше користуються правами, передбаченими законодавством, хоча і в Україні в останні роки також спостерігається підвищення уваги органів влади до ромського етносу.

Так, стаття 11 Конституції України наголошує, що держава сприяє розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України. Відповідно до статті 53 Конституції України громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.

Крім конституційних положень, правовий статус національних меншин визначається нормами Декларації прав національностей України 1991 року та Законом України «Про національні меншини в Україні» 1992 року. Відповідно до цих нормативно-правових актів держава гарантує всім народам, національним групам, громадянам, які проживають на її території, рівні політичні, економічні, соціальні та культурні права, підтримує розвиток національної самосвідомості й самовиявлення. При цьому всі громадяни України користуються захистом держави на рівних підставах.

Крім того, з метою створення належних умов для захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини, забезпечення рівних можливостей для її участі у соціально-економічному та культурному житті держави Указом Президента України від 08 квітня 2013 року № 201/2013 схвалено «Стратегію захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року» (далі – Стратегія). Основними завданнями з реалізації Стратегії є сприяння правовому, соціальному захисту ромів, сприяння їх зайнятості, підвищення освітнього рівня, забезпечення охорони здоров'я ромів, поліпшення житлово-побутових умов ромів, задоволення культурних та інформаційних потреб ромів, визначені конкретні заходи спрямовані на інтеграцію в українське суспільство ромської національної меншини та їх виконавці.

Зокрема, Стратегією передбачено проведення інформаційно - просвітницької роботи, направленої на протидію упередженому ставленню до осіб ромської національності і підвищення рівня обізнаності осіб ромської національності про права людини, забезпечення осіб ромської національності документами, що засвідчують особу і підтверджують громадянство. Окрім того, у місцях компактного проживання осіб ромської національності передбачено проведення правоохоронними органами та соціальними службами профілактичної роботи, направленої на запобігання безпритульності дітей, недопущення їх втягування у злочинну та протиправну діяльність, запобігання насильству у сім'ї, наркоманії, тютюнопаління та алкоголізму.

Та слід пам'ятати громадяни України всіх національностей зобов'язані дотримуватися Конституції та законів України, оберігати її державний суверенітет і територіальну цілісність, поважати мови, культури, традиції, звичаї, релігійну самобутність українського народу та всіх національних меншин, мають право відповідно обиратися або призначатися на рівних засадах на будь-які посади до органів законодавчої, виконавчої, судової влади, місцевого самоврядування, в армії, на підприємствах, в установах і організаціях, вільні у виборі обсягу і форм здійснення прав, що надаються їм чинним законодавством, і реалізують їх особисто, а також через відповідні державні органи та створювані громадські об'єднання.

Україна претендує на звання європейської країни, тому все громадяни повинні крокувати єдиним шляхом: спільної допомоги ромам вийти з вікової ізоляції, навчити їх жити за законами та правилами нашої спільної держави і нарешті допомогти їм інтегруватися в українське суспільство, як це зробили десятки інших національностей, що проживають в Україні.